

A PODOLINI TAKÁCSOK

Irta:
SZOMBATHY
VIKTOR

Szepesség, szeptember.

FINOMAN szemergél az eső, — idén ügylászik ez a sorsa a Tátra-aljának, — a sziklacsúcsok vígasztalanul ködben úsznak, csak lenn, a szepeői síkság egyik szögletében kacérkodik a nap a felhőkkel. Mit tesz ilyenkor a tátra nyaraló, ha nem akar a nyirkos reggelen fájni? Útnakiadul hetedhétország felé s mert nincs jobb dolga, Szepesbélának veszi útját, aztán egy kladós kanyarodóval átbállag Podolinba.

Podolin... Rejtélyes csengése van ennek a névnek, mintha Ultima Thulé-val volna határos, váromladékok éjféli sötétje s a vígan hazárdozó nagyeszű Zsigmond király villan fel emlékezetünkben, a hajdan gazdag szepeői városok nyirkorgó vásáros szekerei, kékfestéktől pöttös vászonfestő legények, damaszt-szövő takácsok, Andersen mesék és egy bús lovak, Szindbád...

Szindbád, igen, aki nem más, mint a Nyírség szepeői téjakra küldött követe, Krudy Gyula: Krudy varázsolta álmok szigetévé ezt a megbujt kis várost, Krudy fonta be szivárványszínekkel s tette kívánatosá magunkfajta romantikus hajlamuk előtt.

„A podolini takácsné...” — morzsolgatjuk magunkban a könyvcímet s gondolat-

ban beülünk a búsképi álomlovaggal egy útszéli ivóba, amely biztosan itt, Podolin mellett, vagy Lubló határában várta a szomjas vándorokat, hogy éjféltájban különös mesékkal szórakoztassa őket egy nagyköpenyes idegen, aki most szállt le a nesztelen vörös postakocsiról.

... Postakocsi persze nincs Podolinban, legfeljebb az, amelyik most dőcög a déli-eltől sárban be az állomásról s hozza a leveleket. Az autobusz sem postakocsi, amely Ruzsbach felé viszi a vendégeket, a Zamojsky fürdője irányába, ahol két szép szél fenyőfa körül hullámszik a meleg úszómedence vize s ahol jóáron nyaralhat az erdőbe szerelmes vándor.

Öreg templom s öreg könyvtár van Podolinban, de különös szerencséje van annak, aki e kincseket láthatja is. Hosszú az utanjárás, amíg kulcsokat kap az idegen, fűszerbolttól sekrestyéig, sekrestyéstől rikkancsfiúig kell érdeklődni, amíg az ajtó kitérül. Talán Zsigmond király óta ekkora a bizalmatlanság Podolinban, — ám a bizalmatlanság akkor indokolt vala, hiszen a derék király zálogba csapta mind e városokat.

Igaz, hogy akkor jobban ment a bolt. A takácsok boltja.

A PODOLINI TAKÁCSNÉ

FÜRGE német rikkancsfiúra akadunk az utcán. Egy szót sem tud magyarul, de a Szepesség gerinces magyar ujságját, az Iglóit, árulja. Jobbanmondva csak árulná, mert a szemergélő esőben kapu alá húzódik s zsebredugott kézzel várja a vevőket. A fiú vállalkozik, hogy egy öreg takácshoz elvezet. Miért titkolnánk, — a podolini takácsok európai híreik voltak, a legszebb szepeőségi vásznak itt készültek Podolinban s innen stafirozták ki nemcsak az Alföld, meg a Dunántúl, hanem még Lengyelország módosabb kisasszonyait, ha elérkezett a jegyváltás ideje.

A fiú összeráncolja homlokát s hosszasan tanácskozik egy éltesebb podolini polgárral. Munkálkodó podolini takács? — erről nemigen tudnak Podolinban. Mikor néhány esztendővel ezelőtt erre jártam, még hetet találtam, mind dolgozott házi szövőszékén. Azóta ezt a hetet is elsodor-ták a gépesített esztendők.

— Talán lesz egy, — mondja biztatólag a gyerek s útnak indulunk a sárban. Mivel-hogy az eső reggeltől csak, a teheneket most hajtják már haza a legelőről. Az egyik kapuban két tehénnek udvariasan helyet adunk s aztán magunk is belépünk a kapualjba. Ez a takács otthona. A takácsé, aki éppen dolgozik.

Gyanakodva s hosszán vizsgálva fogad. Kedves, öreg, ráncosarcú podolini takács, jó cípszeresen beszél magyarul. A felesége azonban le is ültet s elmúlván az ismerkedés néhány nehéz pillanata s mivel végrehajtott s egyéb hatóság emberek sem vagyunk, rögtön bele is pillantunk a műhely titkaiba. A műhelynek az a titka, hogy

semmi őriznivaló titka nincsen: a takács, akihez úgy vittek, hogy egy ember, aki dolgozik s sző, éppen nem munkálkodik szövőgépén s nem munkálkodott se tegnap, se tegnapelőtt, általában a szomszéd sem dolgozik s az a munka, ami mégis kezében van, csak fonálsodrás. Fonalat gombolyít a derék öreg takács, unokájával együtt s ebből a fonalból szőnek majd Podolinban az egyedüli szövőszéken, amely mégis munkában van. Ez a szövőszék egy nagyvállalkozó szövőszéke.

Itt, az öreg takácsnál, nincs is benn a szövőszék a szobában, minek? Már az is munka, ha fonalat lehet gombolyítani. Sokat nem keres vele az ember, ellenben itt van egy kis gazdaság, kicsiny földecske, két tehén, mlegymás: ebből él a podolini takács. Visszatértek a földhöz, mint nálunk Gömörben a kuntapolcalak, akik gyárban dolgoztak az elmúlt évekig.

Sovány kis föld ez itt, Podolinban. A podolini takácsné, — siheder álmaim regényhősnője — kissé megvénhedve s ráncos arccal mosolyog. Szővést akartunk látni s gombolyítással kell megelégednünk. Ez az élet sora: a nagy gyáripár legyőzte a céhbe sorakozott kismunkást. A podolini szép napoknak letűnt: Szindbád sóhajta állana egy postakocsi-állomással odébb.

Könnyes szemmel néz fonalaira s az orsókra az öreg podolini takács, a takácsné vígasztalja. Nem regényhősök ők, ahogy itt állnak a szemergélő esőben s kezefognak velünk, hanem a hétköznapok kis hősei, úgy jártak, mint a mesebeli pásztor, aki fölül éjjel lebontották a kunyhó fedelét s reggel a puszta földön találta magát.

KRUDY MÉGIS ELŐKERÜL

EGY műhelyben mégis dolgoznak, — mondja a gyerek, — oda kell menni.

Persze, ez nagy műhely s még most is virágzó nagykereskedés.

— Már amennyire itt virágzásról lehet beszélni, — mondja a tulajdonos bizonyos mélabúval.

— Nézzük csak meg a műhelyt, hátha dolgoznak ma.

A műhelyben féltucat szövőszék. Kettőn dolgoznak, pillanatnyilag azonban itt sem, mert az egyik takácslegény a bankba ment, a másik a szüleinél van délelőtt. A végzet azt akarja, hogy Podolinban ne lássunk munkát. Pedig milyen szép, melegfényű, remekminta damasztot szőnek itt ma is. A szövőszéken félgkész terítő feszül, csupa remekmunka, amit itt s a gazdag raktárban látni.

— Beszéljek a gazdasági válságról s a szepeői lenáru kiviteli nehézségeiről önnek? — kérdi a tulajdonos, — a vámháborúról s a deviza nehézségekről? Mondjam el, hogy nemrégiben még 100—150 szövőszék kaftogott, ezernyi orsó pörgött Podolinban? Ma vajjon mi a munkánk, mit gondol, kérem? Lentermesztők otthonról hozott saját fonalaikat dolgozzuk föl a megrendelőnek. Aki hoz fonalat, annak abroszt, lepedőt, párnahajat készítenek. Ennyiből áll a munkánk. Pedig de szépen be vagyunk rendezkedve!

— Hja, a Krudy idejében ... dobom fel a kérdést.

Elmosolyodik:

— Persze... Egy iskolába jártunk Krudyval. Négy gimnáziumi osztályt végzett itt a piaristáknál, — (az volt a szép, könnyes ünnep, uram, a multkor, amikor a podolini diákok híres találkozója volt, de szép ünnepélyt rendeztünk), — mondom, itt járt Krudy, német szóra adták, vidám fickó volt s igen szeretett udvarolni. Mondhatom, senki se állhatott neki ellent, pedig fiatal gyerek volt... Aztán milyen jó diákstíldiket csinált! Például egyszer vizsgázni akart Mihályik professzornál s mindenki csodálkozott, milyen szépen felelt. Hát akkor derült ki, hogy a professzor előtt volt a könyv, a professzor a könyvre hajolva ellenőrizte, Krudy meg, a huncut, messziről s fordítva vidáman kiolvasta a könyvből a leckét. Úgy olvasott, mint a nyomdászok: visszafelé. Sokat találkoztunk még aztán. Stafirungot is innen vett. Sokan járnak most is Podolinba Krudy kedvéért...

Valaki megszólal:

— Lám, mit tesz egy író fantáziája... Mit látott Krudy Podolinban s milyen ez az esős, zivataros valóság.

Vígasztalanul csöpög tovább is az eső, sáros a főtér, alig mozog valaki az utcákon. Végtelen szürkeség főd be mindent, pedig ebédre Ruzsbachon kell lennünk, akár esik az eső, akár nem...

A gyerek, aki vezetett, ott áll a kapu előtt s türelmesen vár. Ránézünk tinődve s miközben a cukorralót teszi zsebre, két

szeme felfénylik:

— Csak azt akarom még mondani, — kezdi igen bátran — hogy nagyon szeretném, ha tudnák, hogy én német vagyok. Német gyerek vagyok, öntudatos.

Az ujságokra néz, amiket árul:

— A magyarokat azonban szeretem.

Csak ennyit akartam mondani, Gu'n Tag...

Megbillenti a sapkáját s kifut a térre.

Azért állt egy félórát, ázva-fázva a csorgó kapualjban, hogy ezt még megmondhassa.